

Laajeneva Nowotny-perhe I

Tšekki Antonin Novotný (1827–1871) tuli tehtävämaailman tietoisuuteen julkaisemallaan tehtävällä 1, joka esittää hänen nimikkoteemaansa: 1.Rg3! (2.Re2#) Te8 2.Tbc2 (3.T2c4#) Lxc2 3.Rfe4 (4.Lc3#) Txex4/Lxe4 4.Rf5/Re2#. Harvinaisen onnistunut lähtölaukaus: sotilaaton asu, mL:n kriittinen kyyditys ja lopuksi katko, jota nykyään nimitettäisiin ihanne-Nowotnyksi: valkean teemasiirtoa 3.Rfe4! ei seuraa teemalle tyypillinen kaksoisuhkaus, vaan katkoja hyödyntävät matit syntyvät vasta, kun musta lyö teema-ruutuun e4. Nowotнын perusmuodossaan voisi määritellä näin: ”Nappula siirtyy vastustajan kahden erikulkuisen linjanappulan leikkauspisteeseen synnyttäen yleensä molempia katkoja hyödyntävän kaksoisuhan.” Edellä olevassa tehtävässä määritelmän ”kaksoisuhkaus” toteutuu vain, jos musta lyö leikkauspisteeseen, ja teema eri muodoissaan saa niin erityyppisiä ilmenemismuotoja, ettei kattavampaa teemamääritelmää kannata yrittää.

Turevskin tietokannassa (ja eräässä toisessa arvovaltaisessa lähteessä) laatijan nimi on yllä olevassa tšekkiläisessä asussa, mutta kaikissa muissa kohtaamissani lähteissä se annetaan muodossa Anton Nowotny. Mistä siis on kysymys? Yksi selitys on, että laatija on lähteissä ilmoittanut nimensä ”saksalaisessa” muodossa jo senkin

takia, että hän julkaisi valtaosan toistään saksankielisissä lähteissä. Lisäksi Keski-Euroopassa saksa oli valtakieli. Antonin Novotný olisi äännetty väärin: v-kirjain olisi äännetty f-äänteenä, ja lopun ý heittomerkkeineen (=pitkä vokaali) olisi ollut käsittämätön. Novotný oli luultavasti varattu kotikäyttöön, ellei sitten perhe ollut jo

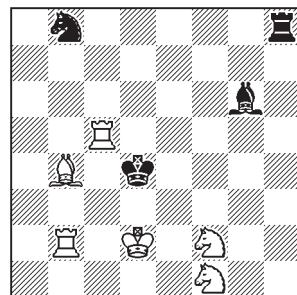
saksalaistanut nimeään. Jälkimmäinen vaihtoehto on todennäköinen, sillä vaikka kansallisuudeltaan Nowotny oli tšekki, kansalaisuudeltaan hän oli itävaltalainen. Näille pohdinnoilleni en ole kuitenkaan saanut raudanlujaa tukea mistään aikalaislähteestä.

Nowotny laati enimmäkseen 3- ja monisiirtoisia tehtäviä, mutta yksinkertaisimmillaan idean voi tietysti esittää 2#-muodossa. Tehtävä 2, joka on tuttu artikkelistani ”Kaksisiirtoisen synty ja varhaiskehitys” (*Tehtäväniekka* 1/2013, s.18–28): **1.Lf7!** (2.Tf4/Rb3#) 1.- Lxf7 2.Tf4#, 1.- Txf7 2.Rb3#, 1.- Dxf7 2.Rac6#, 1.- Dd5 2.Dxd5#. Kaksi temaattista lyöntiä f7:ään, kaksi *täyspuolustusta*, jotka nimensä mukaisesti torjuvat molemmat temaattiset uhat.

Nowotнын alkuperäistä ideaa, jossa ainakin toinen teemanappula kyyditään kriittisen ruudun yli, kehitettiin edelleen eteenpäin tehtävässä **3**: 1.Lg1! (2.Re3) Lxg1 2.e4 (3.Rb2,Rdf2,Rf4Rc5,Rdxe5) Txf1 3.Rdf2 (Nowotny) Lxf2/Txf2 4.Rxf6/Re3 ja matti seuraavassa siirrossa.

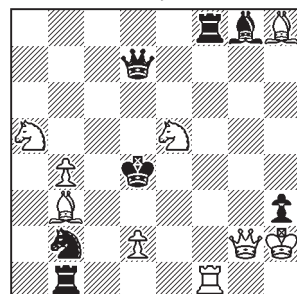
Mitään muuta mullistavaa ei Nowotny-tematiikassa juurikaan tapahtunut 1800-luvulla, pieniä edistysaskeleita siellä täällä. Niistä olkoon esimerkkinä **4**, jossa on pakoruudun antava alkusiirto ja ihanne-Nowotny: 1.Ld4! (2.De3#), 1.- Kxd4,Df3 2.De5#, 1.-

N01. Anton Nowotny
Leipziger Illustrierte Zeitung
29.4.1854

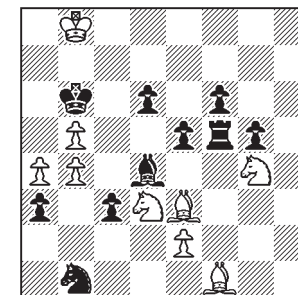
4# 6+4

N02. Alfred Kempe
Chess Player 1853

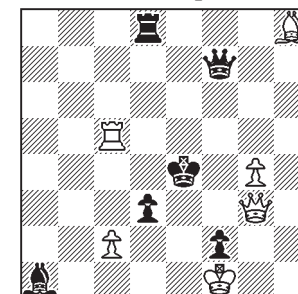
2# 9+7

N03. Adolf Bayersdorfer
British Chess Assoc. Ty 1866

5# 9+10

N04. Hugh J. Menzies
Westminster Papers 1878

2# 6+6

Txd4 2.Te5#, 1.- Lxe5 2.cxd3#, 1.- Df4 2.Dxd3#. Samantapaisen työn hiukan kevyemmin laati Godfrey Heathcote vuonna 1891 (1. p. *English Mechanic* 1891)

Teemasta kuin teemasta pyritään aina laatimaan taloudellisuusennätyk-

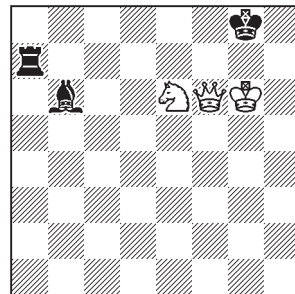
siä. Viisinappulaista miniatyyriä 5 ei perus-Nowotnyssa kaiketi käy alittaminen: 1.Rc7! (2.Dd8,Dg7#), 1.- Txc7 2.Dd8#, 1.- Lxc7 2.Dg7#.

Latvialainen Nowotny määritellään näin: ”Mustan teemanappuloiden leikkauspiste on [jo alkuasemassa] valkean nappulan miehittämä. Alkusiirron synnyttämän kaksoisuhan voi vain eritellä lyömällä leikkauspisteseen”. (Degener, 255). Jos pidetään kiinni siitä, että alkusiirto synnyttää kaksoisuhan, tehtävä 6 lienee ensimmäisiä ellei ensimmäinen, joka esittää puhtaan latvialaisen Nowotнын: 1.b8R! (2.f4,Dd7#) 1.- Lxe4 2.f4#, 1.- Txe4 2.Dd7#, 1.- Rxe4 2.f3#, 1.- Dxe4 2.Rf5#, 1.- Rc6[b7] 2.R[x]c6#. Muut lyönnit e4:ään ovat tyypillisiä Schiffmann-puolustuksia.

Kirjallisuudessa esiintyy myös norjalainen Nowotny, jonka määritelmä on sama kuin latvialaisen, mutta en yrityksistäni huolimatta ole löytänyt nimityksen alkuperää saati jotakin eroa teemojen välille.

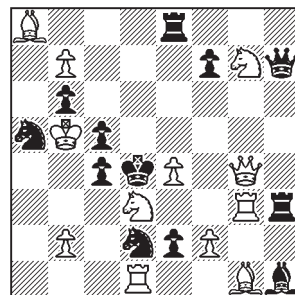
Seuraavana Nowotny-muunnoksena päivän valon näki suomalainen Nowotny, jonka tuttu kantatehtävä on 7: 1.Te~? (2.Ta4,Tc2#) e3! 1.Txe4! (2.Ta4,Tc2#), 1.- Lxe4 2.Ta4#, 1.- Txe4 2.Tc2# (1.- Dxc4 2.Lxc4#). Se poikkeaa muusta Nowotny-perheestä oleellisesti siten, että puhtaimmillaan se on looginen 2#-sommitelma: ”Koetelmassa valkean teemanappulan luoman kaksoisuhkauksen musta kumoaa avaamalla samanaikaisesti T:nsa

N05. Niels Høeg
Eskilstuna Kuriren 1937

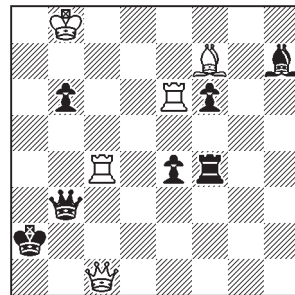
2# 3+3

N06. Mihail Barulin & Leonid Isajev
De Problemist 1929

2# 12+12

N07. Pentti Sola
Hufvudstadsbladet 28.2.1934

2# 5+7

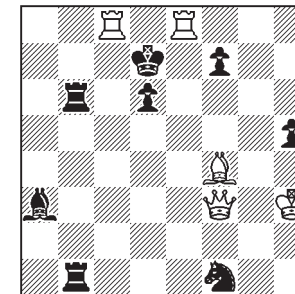
ja L:nsä linjan. Ratkaisussa valkea lyö linjat avaavan nappulan.” Linjat avaava ja lyötävä nappula on yleensä ms lähinnä esteettisistä syistä.

Teeman keksijältä on peräisin myös suomalainen ihanne-Nowotny (tehtävä 8) jossa teemamatit syntyvät vasta mustan lyödessä valkean uhrinappulan: 1.Le3? (2.Dxf7,Df5#) d5! 1.Lxd6! (2.Tcd8#), 1.- Txd6 2.Dxf7#, 1.- Lxd6 2.Df5# (1.- Kxd6 2.Dd3#).

Se, että kyseessä on ihanneta-pauksessa looginen sommitelma, jää helposti huomiota vaille, mistä jo oikeastaan tehtävä 8 on esimerkki! Ihanne olisi, jos vL:n koetelmasiirto olisi mielivaltainen, eli vain tulo-ruudulla olisi merkitystä, mutta tehtävässä 8 vL:n koetelman tulo-ruuduksi kelpaa vain ruutu e3, sillä muutoin musta voi torjua sen myös siirroilla 1.- Tb3! ja 1.- Te1! Temaattista kokonaisuutta hämärtää entisestään se, että 1.- d5! toimii kumouksena myös siksi, että se raivaa mK:lle pakoruudun d6, ei vain siksi, että se avaa mustan teemalinjat. Laadin tästä tehtävästä aikoinaan version (ST 3/2005, s. 137, tehtävä V), jossa muutokset –mTb1, +mRa8 (koetelma 1.Lg3? d5!) hiukan terävöittävät alkuperäisen tehtävän logiikkaa.

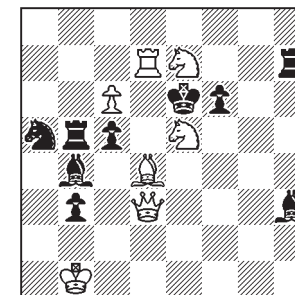
Tehtävä 9 on kiistanalaisempi esimerkki: 1.L~? c4! 1.Lxc5! (2.Dd5, Dd6#), 1.- Lxc5 2.Dd5#, 1.- Txc5 2.Dd6#, 1.- Lf5 2.Dxf5#, 1.- fxe5 2.Dg6#, 1.- .Kxe5 2.De3#, 1.- Txe7 2.Txe7#. Jos leikitään, että koetelmassa vL jää ilmaan roikkumaan, niin

N08. Pentti Sola
3. palk. Suomen Shakki 1935

2# 5+8

N09. Osmo Kaila
1. palk. Suomen Tehtäväniekat 2. TT 1935

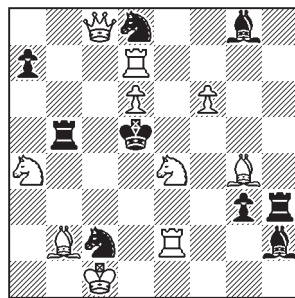
2# 7+9

myös siirto 1.- Txe7! kumoaa sen, sillä vain c5:stä käsin vL voi tukea mattia 2.Txe7#. Toisaalta L:n yhden tekevät siirrot 1.La1[b2,c3]? ovat puhtaita, sillä silloin 1.- Txe7 2.Td6# jopa matinmuutoksin. Ongelmasta päästään, jos koetelmaksi kirjoitetaan esim. 1.La1? Mutta 1.Le3[f2,g1]? eivät käy. Hiukan klappia, siis, mutta on pahempaakin nähty – ja nähdään.

Entäpä samoissa karkeloissa 2. palkinnon saanut tehtävä 10? 1.Re~? (2.Lf3,Te5#) g2! 1.Rd2? (2.Lf3,Te5,-Dc4#) Re3! 1.Rxg3! 1.- Lxg3 2.Lf3#, 1.- Txg3 2.Te5#, 1.- Re3 2.Td2#, 1.- Rc6 2.Dxg8#, 1.- Tc5,Txb2 2.D[x]c5#, 1.- Rd4 2.Rc3#. Kokonaisuus tekee hiukan levottoman vaikutelman tehtävän sisältämien erityyppisten haittojen vuoksi, mutta yksi kysymys tässä yhteydessä liittyy jatkettuun hyökkäyssiirtoon 1.Rd2? ja sen synnyttämään kolmoisuhkaan. Kuten aiemmin jatketusta hyökkäyksestä kirjoittaessani totesin mielipiteenäni, jatketuissa hyökkäyksissä saa olla lisäuhkauksia, kunhan yksikin alkuperäisistä uhkauksista pysyy mukana, joten kolmas uhkaus tässäkin ei riko loogista kokonaisuutta, vaan joku voisi pitää sitä jopa mukavana lisänä.

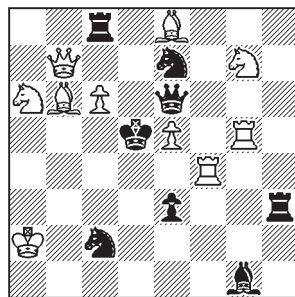
Suomalainen Nowotny oli yhtenä teemana vuoden 1938 maaottelussa Romania–Suomi, jossa 2. sijalle päätyneet, minulle tuntemattomaksi jääneet laatijan 11 on temaattisesti selkeä esitys: 1.L~? (2.Db3,Db5#), 1.- e3! 1.Lxe3! (2.Db3,Db5#), 1.- Lxe3 2.Db3#, 1.- Txe3 2.Db5#, 1.- Dxc6 2.Lf7#, 1.- Txc6[Tb8] 2.Rc7#, 1.- Dxe5 2.Dd7#, 1.- Rd4 2.Txd4#. Tässä mustan toisena teemana on Nietvelt-puolustukset c6:ssa, jota täydentää hyvin kolmas kiinnitysmuunnelma 1.- Dxe5. Yksi moite kohdistuu tarpeettomaan duaaliin 1.- Ra3 2.Rb4,Td4#, jonka saisi helposti pois: +msa3. Tietysti voi moitita sitä, että tässäkin tehtävässä vL ei voi siirtyä mielivaltaiseen ruutuun

N10. Leo Valve 2. palk. Suomen Tehtäväniekat 2. TT 1935

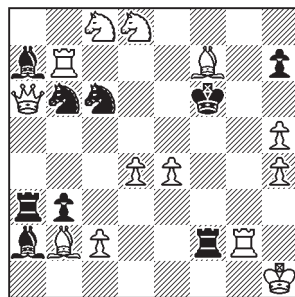
2# 10+9

N11. Viljo Salminen 2. sija Suomi–Romania 1938

2# 10+8

N12. Erkki Heinonen 1. palk. Aseveli 1943

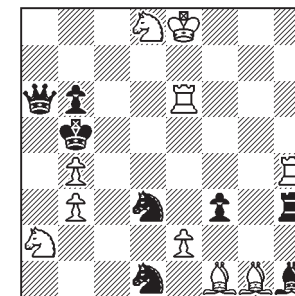
2# 13+9

puolustusten 1.- Rd4/Rb4+ takia, joten lisämuokkaus olisi taas hyödyksi.

Seuraava edistysaskel elinvoimaiseksi osoittautuneessa suomalais-Nowotnyssa oli Schneiderin katko, jonka isä oli Johann Bernhard Michael Schneider (1905–1984), jonka laadintaura kesti lähes 60 vuotta. Schneiderin katkojen prototyyppi ilmestyi 23.12.1942 *Kölner Zeitung* -lehdessä. Teeman yksi mahdollinen määritelmä voisi kuulua: ”Jatketussa hyökkäyksessä valkea uhkaa kahta mattia, jotka musta torjuu avaamalla sotilaalla kahden erikulkuisen nappulan linjan, kuten suomalaisessa Nowotnyssa. Jatketuilla hyökkäyssiirroillaan valkea katkoo mustan suojauslinjat etukäteen, mutta siirrot kumoutuvat johonkin valkean alkusiirron aikaan saamaan haittaan. Ratkaisussa valkea lyö leikkauspisteessä olevan sotilaan, eikä musta voi leikkauspisteeseen lyömällä torjua kuin kulloinkin toisen kaksoisuhkauksista.”

Suomalaiset tarttuivat tähän ideaan nopeasti, ja tehtävässä 12 esiintyykin Schneiderin katko yhdellä teemalinjalla peräti kolme kertaa: 1.Lf~? (2.Tf7,Txf2#) bxc2! 1.Le6? Rd7! [2.Dxc6?], 1.Ld5? Re7! [2.d5?], 1.Lc4? Tf1+! [2.Dxf1?], 1.Lxb3! (2.Tf7,Txf2#), 1.- Txb3 2.Tf7#, 1.- Lxb3 2.Txf2#, 1.- Rd7 2.Dxc6#, 1.- Re7 2.d5#, 1.- Tf1+ 2.Dxf1#, 1.- Rxd4 2.Lxd4#, 1.- Re5 2.dxe5#. Puolikiinnitys, valkopatteri ja hankalat kumoukset tekevät tehtävästä mutkikkaan ratkaistavan.

N13. Leo Valve 3. palk. Schackvärlden 1944

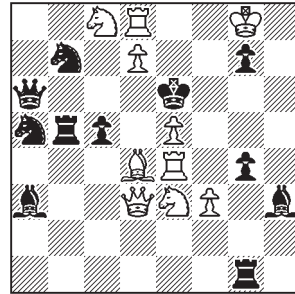
2# 10+8

Valven 13 esittää Schneiderin katkot molemmilla teemalinjoilla: 1.e~ 2.f2! 1.e3? Dc8! [2.Txb6?] 1.e4? Re3! [2.Rc3? Kxb4!], 1.exf3! (2.Lxd3,Te5#), 1.- Lxf3 2.Lxd3#, 1.- Txf3 2.Te5#, 1.- Dc8 2.Txb6#, 1.- Re3 2.Rc3#. Teemaksi yleensä mainitaan myös albino, ja onkin makuasia, haluaako ensimmäiseksi koetelmasiirroksi antaa 1.exd3? (2.d4,Te5#), joka täydentäisi albinon, vai 1.e~? (2.Lxd3,Te5#). Die Schwalbe järjesti tuoreeltaan 66. teematurnauksensa Schneider-katkoista.

Suomalaisesta Nowotnysta on laadittu vuosikymmenten saatossa paljon, myös itse- ja apumatteja (!), joten teemasta saisi helposti oman artikkelinsa. Nyt tyydyn päättämään katsaukseni suomalaisen Nowotнын kahdennukseen, jonka teki ilmeisesti ensimmäisenä Matti Myllyniemi tehtävällä **14**, jossa logiikka ja muoto ovat kohdallaan: 1.L~? (2.Dd5,Te8#) c4! 1.Lxc5? 1.- Lxc5 2.Dd5#, 1.- Txc5 2.Te8#, 1.- Dd6!, 1.T4~? (2.Df5,Dg6#) gxf3! 1.Txg4! 1.- Txg4 2.Df5#, 1.- Lxg4 2.Dg6#. Konstruktion nerokkuus ilmenee mm. siinä, että vL:n mielivaltaisiin siirtoihin 1.Lc3,Lb2 ja 1.La1? mustan kumousyritystä 1.- Dd6 seuraisi 2.exd6#, mikä ei olekaan enää mahdollista 1.Lxc5?:n jälkeen. Matti ei ole ainoa suomalainen, joka on laatinut teemasta kaksinkertaisen esityksen. Välihuomautuksena mainitsen, että 1970-luvulla *Suomen Shakissa* julkaistiin suomalaisen Nowotнын locuksia nappulaminimein, eli piti laatia mahdollisimman vähänappulaisia 2#-tehtäviä, joissa Nowotny-piste sijaitsi tietyllä etäisyydellä (tietyissä pisteessä) suhteessa mK:een. Minulla ei ole lehden ko. numeroita hallussani, mutta jos teillä on, kannattanee vilkaista.

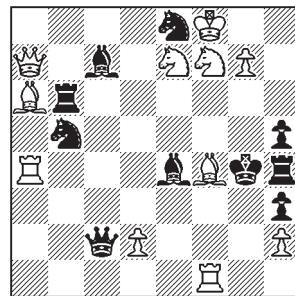
Sitten onkin esittelyvuorossa romanialainen Nowotny, joka määritellään näin: ”Alkusiirto katkaisee T:n ja L:n linjat uhaten kahta mattia, jotka hyödyntävät katkoja. Musta torjuu molemmat matit lyömällä uhrautuvan valkean nappulan. Näitä puolustuksia seuraavat uudet matit, jotka hyödyntävät vuorol-

N14. Matti Myllyniemi
4.–5. palk. *Die Schwalbe* 1971

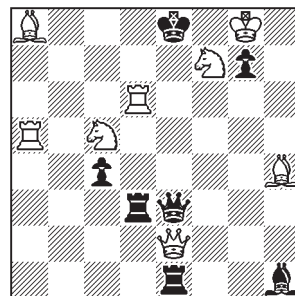
2# 10+11

N15. Alfreds Dombrovskis
Revista de Şah 1958

2# 11+10

N16. Michael Lipton
1. main. *Probleemblad* 1966

2# 8+7

laan kumpiakkin katkoja.” Koneistoja, joilla tämä efekti saadaan aikaan, ei ole kovin monta. Tehtävä **15**, joka saattaa olla teeman ensiesityksiä, käyttää hyväkseen yhtä koneistotyyppiä, jossa mustan teemanappulat veräjäivät valkean linjoja: 1.Ld6! (2.Tf4,Lc8#), 1.- Txd6 2.Dg1#, 1.- Lxd6 2. Dd7# (1.- Dxd2 2.Lc8#, 1.- Rbxd6 2.Le2#, 1.- Rxd6 2.g8D,T#). Romanialaisessa Nowotnyssa on oleellista, että myös alkusiirtoa seuraa kaksoisuhkaus. Yksiuuhkauksisia löytyy kyllä jo 1800-luvulta, mm. Sam Loydilta. Toinen koneistotyyppi on sellainen, jossa musta lyödessään teemaruutuun samalla jättää yhden mattiruudun suojatta.

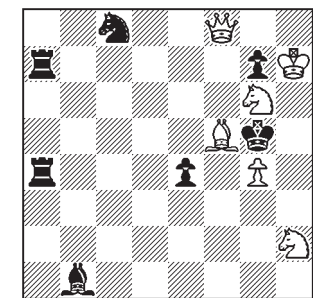
Englantilainen Nowotny on englantilaisproblemisti Michael Liptonin (1937) ristimä ja kaikei 1960-luvulla myös keksimä teema, joka kuuluu lyhykäisyydessään: ”Valkea nappula uhrautuu kahden samankulkuisen (D/T tai D/L) mustan nappulan leikkauspisteessä. Syntyvän kaksoisuhkauksen musta erittelee teemanappuloiden lyönneillä leikkauspisteeseen.” Yleensä teema esitetään niin, että mD on kiinnitetty, kuten tehtävässä **16**, joka lienee teeman ensiesityksiä: 1.Le4! (2.Ta8,Te6#), 1.- Dxe4 2.Ta8#, 1.- Lxe4 2.Te6#. Tehtävän sijoitukseen on varmaan vaikuttanut positiivisesti lisämausteena oleva Nowotny-houkutus 1.Ld5? (2.Ta8,Td8#) g5! Erään tietokannan mukaan tehtävässä esiintyy vielä temaattinen houkutus 1.Re4? (2.Te5,Lc6#), 1.- Lxe4 2.Te5#, 1.- Dxe4 2.Lc6#, 1.- Dc5[b6,a7,h3] 2.Rf6#, 1.-

Txd6!, eli laatija on puristanut 15 nappulasta oikein Nowotny-runsauden-sarven! Siihen nähden tehtävän sijoitus lähdelehden vuosikilpailussa tuntuu perin alhaiselta.

Suomalainen vale-Nowotny kertoo jo nimellään, että normaalista teemaesityksestä ei ole kysymys. Udo Degener määrittelee teeman näin: ”Mikään koetelma ei kumoudu suomalaiseen avaukseen. Mustan katkonappulan lyönti ei johda tulokseen, vaan valkean teemanappulan toinen siirto. Kussakin vaiheessa valkealla on kaksoisuhkaus. Mustan molempien linjanappuloiden avaus torjuu uhkauksen, mutta mahdollistaa uuden matin.” (Degener, 150). Tehtävä **17** havainnollistaa, mistä on kysymys: 1.Lxe4? (2.Df4,Df5#) Tf7! 1.Ld7! (2.Df4,-Df5#), 1.- e3 2.Rf3#.

Olen esitellyt Nowotny-perhettä kronologisessa järjestyksessä senkin vuoksi, että jotkut uudet keksinnöt edellyttävät vanhempien esitysten tuntemista. Ne ovat usein kahden

N17. Dieter Müller
Mat 5/1974

2# 6+7

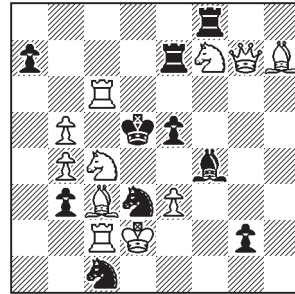
teeman synteesejä, kuten **18**, joka on esimerkki azerbaidžanilaisesta Nowotnysta, joka on lyhyesti määriteltynä ”suomalaisen ja romanialaisen Nowotнын synteesi”. Tehtävässä aihetta on käsitelty melko vapaasti, sillä teemanmukaisen koetelman tekee eri nappula kuin oikean alkusiirron: 1.Dg6? (2.Dd6,De4#), kumous 1.- e4! Sitten ratkaisu 1.Lxe5! (2.Td6,Dxg2#), 1.- Txe5 2.Td6#, 1.- Lxe5 2.Dxg2#, ja romanialainen Nowotny esiintyy houkutuksessa 1.Rfxe5? (2.Td6,Dxg2#). 1.- Txe5 2.Dd7#, 1.- Lxe5 2.e4#.

”Normaaliesityksessä” romanialainen ja suomalainen Nowotny esiintyvät sisäkkäin, samassa muunnelparisissa, mutta kiinnostava tulkinta joka tapauksessa.

On olemassa kaksikin ennako-Nowotnya, joista kuitenkin tehtävä **19** kantaa myös nimeä saksalainen Nowotny, ja se on looginen 3#-idea. ”Valkealla on kaksi koetelmaa, jotka musta pystyy torjumaan siirtymällä L:llä tai T:lla teemalinjoille. Esitöimellään valkea katkaisee teemalinjat ennakolta siirtymällä nappulallaan niiden leikkauspisteeseen. Mustan teemanappulat pyrkivät vuoron perään siirtymään voidakseen lyödä leikkauspisteeseen, jolloin valkea voi valita sen mattisuunnitelman, jota kyseinen musta nappula ei pysty torjumaan.” 1.g6? (2.Tc8#) Tc1! 1.Rf6? (2.Th7#) Lb1! 1.Rc2! (2.g6,Rf6), 1.- Lb1 2.g6 ~ 3.Tc8#, 1.- Tc1 2.Rf6 ~ 3.Th7#.

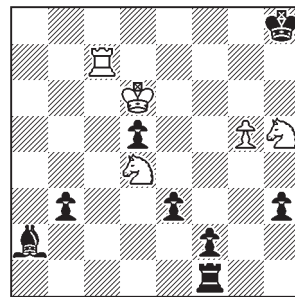
Toinen ennako-Nowotny on 2#-teema: ”Valkean ensimmäinen siirto miehittää mustan L:n ja T:n leik-

N18. Aleksandr Zyglov & S. Hatšaturov
64 1978

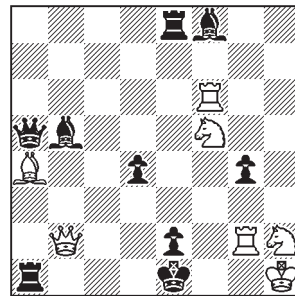
2# 11+10

N19. Ado Kraemer
Schachspiegel 1948

3# 5+8

N20. Baldur Kozdon
4. palk. *Schach* 1983

2# 7+9

kauspisteen, mutta ei hyödynnä katkoa synnyttääkseen Nowotny-tyyppisen kaksoisuhkauksen. Valkea hyödyntää katkot vasta mustan teemapuolustusten jälkeen.” (Degener, 464). Tehtävä **20** on selkeä esimerkki: 1.Re7! (2.Tg1#), 1.- Da7[b6] 2.Db4#, 1.- Lc6 2.Dxe2#.

Azerilaislaatijat näyttävät tehtävällä **21**, mikä on bakulainen Nowotny, joka on latvialaisen ja romanialaisen Nowotнын synteesi: 1.Tf1? (2.Lf7,Tf8#), 1.- Txe7 2.Dxb8#, 1.- Lxe7 2.Txb8#, 1.- Lf5!; 1.Dg7! (2.Df8,Df7#), 1.- Lxe7 2.Lf7#, 1.- Txe7 2.Dg8# (1.- Lc3 2.Txb8#). Esitys jää vähän vajaaksi siinä mielessä, että latvialaisessa osassa ei mattisiirroissa hyödynnetä katkoja e7:ssä, mutta se voi tässä teemassa olla sallittua.

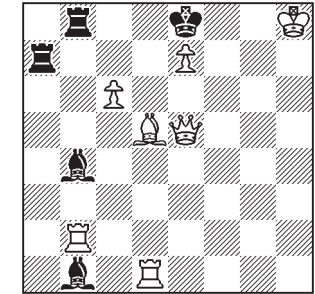
Myös teoriassa englantilais-suomalainen Nowotny on mahdollinen, mutta koska en (vieläkään) ole sellaista nähnyt, ajattelin aikoinaan tehtävällä **22** täyttää tämän aukon: 1.Re8? (2.Le6,Te5#), 1.- Dxf6 2.Rxf6#, 1.- f4! 1.Rc4? 1.- f4 2.Dd1#, 1.- Dxf6! 1.Rxf5! (2.Le6,Te5#), 1.- Dxf5 2.Le6#, 1.- Lxf5 2.Te5#, 1.- Dxf6 2.Re3#, 1.- Lxb8 2.Txc5#. Suurin temaattinen puute on tietysti mielivaltaisen houkutussiirron puuttuminen, ja muutenkin jäi vähän semmoinen olo, että aiheesta olisi saanut revityksi enemmän irti.

Englantilas-latvialaista Nowotnya esittää meredith-muodossa **23**: 1.Dg5! (2.De5,Dd5#), 1.- Dxd4 2.De5#, 1.- Lxd4 2.Dd5# (1.- Ke6 2.Dxg6#, 1.- e6 2.Dc5#). Siisti perussuoritus.

Puolitetun Nowotнын voisi määrittellä vaikka seuraavasti: ”Alkusiirros-

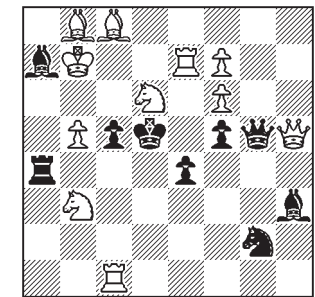
N21. Rauf Aliovsadzade & Mecnun Vahidov

Revista Română de Şah 1980

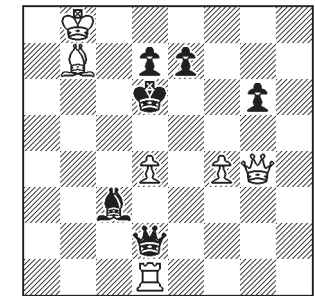
2# 7+5

N22. Kari Valtonen
C7730 *The Problemist* VII/1982

2# 11+9

N23. Torsten Linß
Le Courier des Échecs 1984

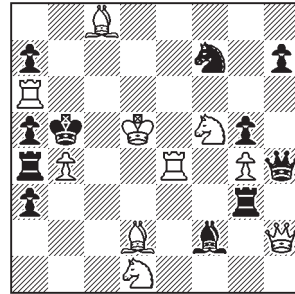

2# 6+6

sa valkea siirtyy kahden erikulkuisen mustan nappulan leikkauspisteeseen, mutta uhkaa hyödyntää vain toisen katkoista, sillä alkusiirron sisältämän haitan vuoksi toisen katkon hyödyntäminen ei käy päinsä.” Tehtävä 24 esittää aiheen peräti 4-kertaisesti: 1.Rfe3? (2.Rc3#[Rd4?]), 1.- Txe3 2.Db8#, 1.- axb4! 1.Rde3? (2.Rd4#[Rc3?]) Txb4! 1.Te3? (2.Rd4#[Rc3?]) Dxc4! 1.Le3! (2.Rc3#[2.Rd4?]), 1.- Lxe3 2.De2#. Toisen temaattisen uhan estää Suškov-uhkauduaalinvälttö, joka perustuu sekä toisen uhkanappulan siirtymiseen 1. siirrosta että teemalinjan katkoon.

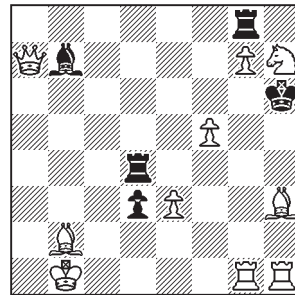
Joltistakin sukua edelliselle on yksiuhkauksinen Nowotny: ”Nowotny, joka uhkaa vain yhtä mattia katkottujen mustien nappuloiden vaikutuspiirissä. Mustan lyödessä katkonappulan seuraavat uudet matit, jotka hyödyntävät kulloinkin jäljelle jäävää katkoa” (Degener, 128). Yllättävän vanha esimerkki 25 havainnollistaa, mistä on kysymys: 1.e4! (2.Lf1#), 1.- Txe4 2.Lg4#, 1.- Lxe4 2.Lg2#. Mikä on ero puolitetuun Nowotnyyn? Valkea uhkaa mattia, joka paradoksaalisesti hyödyntää molempia katkoja olematta silti varsinainen temaattinen matti, puolitetussa Nowotnyssa mattiuhkaus on temaattinen, mutta hyödyntää vain toista temaattista katkoa. Ehkä eron voisi kuvailla toisinkin.

N24. Wieland Bruch
3. palk. *Bulletin Problemistic* 1999

2# 10+11

N25. Abram Ryrachovskij
Šahmatnyj Listok IX/1930

2# 10+5

Nowotny-perhe osoittautui laajemmaksi, kuin arvasinkaan, joten aihe vaatii vielä jatkokäsittelyä. Siinä perehdyn eri Nowotny-ennätyksiin ja teeman 3- ja 4-siirtoistulkintoihin sekä joihinkin teoreettisiin näkökohtiin. Seuraavana siis vuorossa Laajeneva Nowotny-perhe II.